

Изази сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину . . . . . 4 фор.
на по године . . . . . 2 „
на три месеца . . . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

НАШИ ДРУМОВИ.

Више је пута до сада било говора о жалостном стању наших путова, али то је речено у две три речи, те нико ни на ум узео није, или и ако је узео, одмах је и заборавио о чему се говорило. Мислимо дакле, да нам се неће замерити, ако и о том више коју прозборимо, јер незгоде, које путници због тих хрђавих путова трпе, само је онај кадар схватити, који је тим путовима ишао и који је силне муке препатио, док на мету стигао није. Нећемо све путове ређати но само један и то онај, који је од државе усвојен као државни т. ј. Новосадско-Сегедински друм.

Тешко ономе, који је приморан тим правцем да иде; тешко путнику, тешко колима а у зао час по коње, који су осуђени да при лепом путу туда кола вуку а камо ли кад је киша и блато. Најгора је жица између Бачког-Фелдвара и Јарка.

Има 30 година од како се почео тај пут правити па сад је тек од Новог Сада до Темерина дотеран, па и та цела пруга није за употребу, јер од Јарка до Темерина није још слободно друмом ићи. На тај пут плаћа цела бачка жупанија и то од ока кад узмемо свака кућа једно на друго 2 фр. годишње. Кад на целу жупанију рачунамо од прилике 50.000 кућа, што зацело и има: то се онда годишње плаћа за тај друм 100.000 фор. за 30 година од буне амо плаћено је дакле 3.000.000 форинти а саграђена је пруга од 2 миље дужине. Ако рачунамо један хват грађења по 30 фор. то имамо на 2 миље 8000 хвата по 30 пута; чини 240.000 фор. Па нека је петрошен и један милијон, али где су она друга два милијона. И поред

све те грдне плаће, коју народ сноси, мора исти да се вози по ритовима и јамурачама. Хоће душа да испадне човеку, кад на коли седи.

Кад је дакле за 30 година само 2 миље друма саграђено, онда ће требати још 210 година, да се осталих 14—16 миља до Сегедина саграде. Зато ће се време уплатити још 42 милијона форината у место 7 милијона. Леп газдалук додуше! Ако се тако са свачим газдује, онда није чудо, што нам је само дефицит (мањак) познат, јер на приход човек и непомишља онде, где за расход незна. Благо Сенћанима! Та после 100 година моћи ће лепо по калдрми у Нови Сад путовати.

Боже мој! Каква је то разлика између људи, села и села, округа и округа, државе и државе! Американци саградили су Пацифике жељезницу у дужину од својих 400 миља за неколико годинаца. Правили су грдне високе вијадукте; (ћунрије преко вода и провала) резали брда и прокопавали их; градили кровове над жељезничким путовима, да их снег не завеје, и то све беше готово тако рећи док си ударио длан о длан: а где код нас како се жури! Али није ни чудо. У Америци раде 4—500.000 душа сваки дан али на нашем бачком главном друму раде само 10 особа, над којима пази један надзорник. На дан је два доврше по један хват.

Бачка би жупанија мало боље требала да се жури а општине ваљало би, да навале молбама на жупанију или даље. Треба да се сами за себе старамо и да гурамо оне, који неће да корачају, те ће онда морати.

ШТА СЕЉАК МОЖЕ ЗИМИ РАДИТИ?

Сваки је човек створен да живи и да ради. Створен је дакле да ради док је год жив. То разумем, да ради не само преко лета него и преко зиме. Нашег је сељака главни посао у лето, а зими седи дан на дан код куће скрштених руку. Кад би му ту човек приметио, зашто тако чини, одговор би за цело добио, да је он преко лета извукао праску, а зими му се ваља одморити. То је све истина, али шта ћемо

да кажемо за наше занатлије? код њи се неради само лети него и зими, дакле целе године. Држим, да ни један посао не иде лако, сваки је склопан са великим трудом, нарочито код занатлија и по творницама (фабрикама) где је човек и телесно и душевно оптерећен; јер мора добро познати и мислити, како ће свој посао из руку испустити, да му нико замекне не може.

Ма којег званичног и осталог вредног човека да узмемо у рачун или за пример, пак ћемо се уверити да сваки преко целе године ради; н. пр. званичник иде у своје прописано време у звање; учитељ у школу; трговац у своју трговину; занатлија раном зором у своју радионицу; но само можемо казати, да свештеници само од недеље до недеље и од свеца до свеца главне дужности своје врше, иначе сви себи добру ради имају пред собом свој посао, који сваки дан вршити морају.

Нужно је и с тога да се човек целе године са послом занима, што здравље своје у бољем стању одржати може, што му се развија боље тело радом, напротив лењствовањем угушује. Човек, који пред собом никаквог посла нема, томе пада на ум свакојако дело, које га у несрећити може. Имаде поједини сељака, који веле: шта ћу зими да радим кад је све урађено. Ево брата посла, само ако желиш радити. На пр. планинац може радити преко зиме ове послове: vadити камен за материјал куће: камен бречни; сећи хватове; плести котарице и кошнице; млатити фењу пак је у лекарници продати; сећи тачке за прибадање положница на пролеће; плести бране, које ратари потребују, плести велике и мале лесице за кола, копати „занов“ нову земљу за виноград, ако време мало пропусти, сећи лозу за покривање кућа кресати и чистити воћке и т. д.

Оној браћи сељацима који се са ораћом земљом и другим произвађањем занимају препоручио би овај

посао, који би се могао преко зиме радити, као: крчење њива и ливада, које су трњем обрасле; прокопавање ливада, које су водом поплављене; сваку ограду у ред довести, ношење гноја на своја селишта и т. д. (Овде би имао и то приметити, да имаде много и много код нашег народа немарности, да му скоро гвој од свога блага у кућу хоће да уђе.)

Кад би се сваки сељак од чести поменути посала придржавао, заиста му неби од штете никакове било, него од ползе по кућу своју у толико више што би тај његов уместан поступао и на његове млађе упливисао, да би му деца вреднија и ваљанија била, тако, да би им тај ред као неко наслеђство било, које би од својих старијих наслеђили. Као што можемо казати за свечарску славу да хоћемо достојно да обави, са својом браћом, кумовима и пријатељима по обичају својих стари, јер вели: тако је мој отац радио, онда треба да се обазремо и на поменуте заиста добре врлине, које ваља својски пригрлити, онако радећи као што су наши стари радили. Дакле зависи најпре од старијих да се уведе у свакој кући вредноћа те да буде покрај исте још и слоге и љубави, да ради мало и велико, младо и старо, на ком се основу можемо тврдо надати, да ту мора онда бити и Божијег благослова.

Овако радећи нетребамо се онда ни најмање бојати да ће нас икоји иноверац са својим имањем надмашити, нити ће икада од нас ма учем боље бити.

Ко ради Бог небрани.

Л. Б.

ЛУКА ВУКАЛОВИЋ

написао Јово Накићеновић.

(Свршегак.)

Кад видје Лука да нема куд ни камо, он посла ноћу у Дубровник Петковића к руском консулу Константину Петровићу, да му каже све њихове јаде, те замоли не би ли их Русија за вријеме примила.

Чим Петковић стиге у Дубровник одмах оде ка консулу и јави му Лучину жељу.

По што консуо саслуша Петковића, он брзојави у Русију и упита упутства како да се влада. На брзо он прими одговор: да је слободно Вукаловићу и дружини му доћи у Русију о државном трошку.

Тада консуо даде писмо Петковићу на дубровачког среског поглавара Решетара, у којем пита слободан прелазак за Вукаловића и дружину, преко аустријске земље.

Кад Решетар угледа Петковића зачуди се и рече: „О хајдуче, од куда ти овдје?“ на које му Лука одговори, да хајдучи живе по горама и по пећинама а не долазе кроз царске градове, и преда му консулово писмо. По што Решетар видје што му књига каже, рече: „О! зар ћете се одаљити?“ Хоће, одврати Лука, нека су вам мирне границе. —

Десет дана касније добије Петковић допуштење

да може Лука слободно пријећи преко аустријске земље у Русију.

Док се Петковић добави писма, он остави Дубровник и пође к Вукаловићу у Јастребицу, те му преда поменуто допуштење.

Када Вукаловић разабра ове гласе, из срца уздахну на рече: „Хеј, клета судбино, што сам дочекао! та не би боље било да сам пао жртва гдје на бојном пољу, него саде да идем тумарати по свијету, далеко од милог ми завичаја?“ — На овога дружина тјешаше говорећи: Та могао би Бог дати да се опет брзо повратимо, али саде ево видимо да нам овдје нема живљења. Ко зна, ваљада тако судба хоће да те куша . . . „Прођите ме се, моја браћо, рече Лука, тешко је и претешко оставити своју домовину, па се винуту у непознати свијет, горе муке од ове нема, камо среће да смо сви изгинули, па ове јаде не видјели! Вјерујте ми, браћо, баш да знадем е се не ћу више повратити, ја бих овдје за вазда остао, па ако би од глади скапао. Али се уздам у јакога Бога да нас не ће заборавити, него да ћемо ми опет брзо послужити својој домовини, Зато стиснимо саде срце, па хајдемо куд нас судба гони, да ако не будемо худе среће“

Тако Вукаловић заједно са Петковићем, Милошем Средановићем, Мићом Љубибратићем, братом Јолом и још су петнаест друга, по што намјестише кућну чељад у Грахово, крене се по Тројичину-дневи год. 1863 испод Пераста из Боке дојдовим паробродом до Тријеста, па преко Беча у Русију.

Кад Вукаловић стиже у Русију, настани се у Брђанској, гдје му руска влада одреди рубаљ и по на дан а осталој дружини по рубаљ.

По што Лука пробави у Русији по године дана, видје да се не може обикнути на онај начин живљења, при том све га већма мораше жудња за својом отаџбином, за то одлучи поћи у Србију, не би ли ондје мирније провео дане, док не купце час, кад ће моћи походити своју домовину.

Тако Лука са дружином остави Русију и дође у Биоград, гдје му српска влада одреди плату да може живјети. Али и овдје Лука није могао за дуго остати, него се опет врати у Русију са братом Јолом, и руска му влада даде на ново плату и нешто земље близу Брђанске; Остала пак лучина дружина, ко није био ожењен остале у Биограду и ступи у војничку службу, а који су били ожењени врате се својој домовини и настане се на Грахову, гдје је живјела и Вукаловића породица све до маја мјесеца 1873.

Ове пак године спреми Лука из Русује својега сина Богдана, да доведе онамо његову породицу, и тако пријеђе сва Лучина кућа у Русију, гдје се и данас находе.

Мало времена прође, послје доласка Лучине породице у Русију, када Луку ненадно затече смрт у најбоље доба човјечијег живота, те премину у селу Салтакћи близу Брђанске на 6 јула мјесеца године 1873.

Лука дакле поживје у братској Русији пунијех десет година дана, све ишчекујући дан по дан кад ће вријеме доћи, да се врати својему завичају, па у тој празној нади и пође са овога свијета.

Лука је био риједак Србин, од природе даровит, разборит, одважан и јуначан. За то имала је пуно право „Застава“ сравнити Луку са Хајдук-Вељком и казати: „Лака му сродна али удаљена земља, вјечна слава и Бог дао, да скоро дође вријеме, кад ће му се српске кости у ослобођену љубљену домовину моћи пренијети.“

Лука је оставио након себе, уз неумрли спомен, два сина: Богдана и Михаила; и двије кћери: Ружу, удату у Грахово за Паја Ковачевића и Илинку код браће, мајке и стричева у Русији.

У Херцег-Новоме, априла 1874.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОКРЕТА Г. 1848.

Саопштио ш—ј—.

(Наставак.)

Нр. 73.

Јосиф српски патријарх, привремени народа управитељ. Одјеленију правосудија.

По захтевању одјеленија правосудија од 5. авг. 1848. Нр. 54. да се Јован Михајловић, који је као народни комесар, по Бачкој и Банату, с пуномоћијем ходио, тамо млого иступленија чинио и велике несреће у Моолу и Турији узрок био, изнађе, — полицајно одјеленије учинило је наредбу, те се исти изнашао. Он је овде у вароши, но изјаснио се, да је пуномоћије своје, с којим је као комесар ходио, изгубио.

Ово се знања и даљег званичног поступка ради одјеленију правосудија овим саопштава.

Из засједанија полицајног одјеленија главног српско-народног одбора, у Карловци 12. авг. 1848.

Нр. 206.

Тителски пододбор. На високославно одбор Карловачки.

У овом за нас и за цели род наш српски одсудном часу, изискује се од нас свију, да сваки онако мисли, онако твори и говори, како би се све клонило ко избавленију и прославленију нашег српског рода и имена. Упротивном пак случају, да све препоне мале и велике уклањамо с пута тако, како би лакше к цели нашој приспјети могли. — Многи позиви високославног одбора опомињу, да семе раздора и немира и свађе из средине наше истребљујемо, и на

против да семе благо сејемо, тако, како како би добар и богати плод принети могло.

У почетку још овога нашега покрета, на могла објавленија и позиванија високославног одбора карловачког, којима смо ми чрез наше г.г. парохе свагда у цркви тачно и јасно извјештени бивали, неки изрод нашао се у Тителу, Граничар, именом Матеј Поповић фирер, који је свагда против тога био и друге многе људе од тога јавно одвраћао, с претњом да сви они, који таква објавленија и писма по цркви слушају, могу страдати. Такова писма, вели он, треба у канцеларији отворити и читати, а не попови по црквама, као што се и случи једанпут г. пароху Стефану Богдановић. Донело се таково објавленије, но он чујући, да је писмо дошло, исцееивао је г. пароха пред канцеларијом, и кад га је усмотрио он, а он онако, по његовом распуштеном илити управо напуштеном обичају стао викати: „овамо треба донети то писмо, а ти иди у Бају пак примај писма.“ Ово се њему онда код његове власти можда с похвалом примило; јер га је речени г. парох тужио за таково бесчестије и нападеније, но никакво удовлетвореније добијо није, а друго кад је наше општество, као и проча друга српска општества подизало народни Барјак, и кад је мало и велико, мушко и женско општество величајшу радост — тај изрод рече: „Идем и ја да дигнем једне старе и уклањане гаће на моју

*

кућу. Ала ће их бити срамота кад га стану скидати и Мађарски дизати.“ Ове, и многе друге бљувотине он је пред народом изговарао. Даље тај изрод никакву народњу службу није хтео исполњавати, т. ј. нити у логор дати кола од своје куће, нити с коли послуживати, док неколико људи недођоше из логора и њега као изрода везаше и тамо у логор као принуђена не однесоше — но и тамо он по свом старом обичају буни људе, сјеје сјеме раздора и немира и одушевљеније народа стара се угасити с тим што ксјекакве противности им говори, т. ј. да Мађари нама нису ништа криви, нити пак нама зло чине, но

то је воља самога цара, да ми против њи војујемо и да се Мађари за то против нас дижу, и да ми не можемо њима ништа учинити, нити пак досадити; јер у њи је сва сила, а то ми вели он немамо, тако морамо страдати. — Такова и тим подобна он у логору на Јареу међу нашим општеством изговара, које за дужност нашу почитујемо њега високославном одбору пријавити с том жељом, да би се с њим по благорасуденију поступило.

Из засједанија под-одбора Тителеког дне 18-го августа 1848.

(Продужиће се.)

СТАРИНЕ СРПСКЕ.

Треће је писмо од старих времена, управљено од стране Патријарха Арсенија Чарнојевића из Пећке Патријаршије, на Кир Ника Перазића војводу тадашњег у Паштројевиће у коме изјављује своје стање у то доба, уједно поучавајући народ овдашњи који је у то време био под управом његовом; и на последку препоручује породици Франовића у Режевићу, да врате оно манастиру баштине што су заузели својевољно. Исти Франовићи живе и данас најближе овог манастира, и незна се да су ту притишњену земљу кадгод повратили, за коју спомиње патријарх Чарнојевић: зато наводим за добро овде саопштити његово писмо, да би се у „Гл. Народу“ печатати могло, — како би се тим когод од млађег нараштаја побудио (у фамилији Франовића) и речене земље повратио, — јер по наследству они могу знати на чијој земљи живе; — за ово кад буде у поменутом листу увршћено, држим да ће когод одговорити услед опомене патријархове, како је ствар престала? Или у противном случају сетити се да инак драговољно завјештање поврати.

Писмо ово гласи овако:

Арсеније Божијеју милостију Архијепископ Пећски и васем Срблем, Болгаром, и всего Илирика Патријарх.

Умјеније наше пишет. В богом покривајемоје и в ними власници почтеноје племе Паштровиче и режевиче: Прво је Благовјејним Свјашчечиком, достопочаственим Судијам, и избраним Војводам, Поглавитим Старешинам и во сему почтену збору. Богодат божија, и покров пречистија Богородице а о нашеј смерности молитва и првонастирскоје благословеније будет над вама и на домјех и на чадјех ваших: Ашче бо желајете о нас разумјети благодатију Христовоју и заступленијем пречистија Богородице здраво в животје находимо се: а за ино како је Божије хотјеније, бједи и зла и тјаготе и сувише подносимо, обаче на благо Бога сву своју надежду полагамо за ходјатајство пречистија Богородице. Тодико како нам Манастир беше вода разорила даде Бог слободу Царску и господску достасмо и све лепо создасмо и соградисмо болше перваго: Само под велики долг поднадасмо обнављајући; него на Бога се

надајемо и на православније Христијане, да нам помошч сотворјат, да се и ми долга свободимо: Паки Христољубије Ваше држите се лепо и право православнога закона восточнога Христјанскога, и к Цркви Божијеј често приступајте са чистим сердцем и исповједанијем: Манастирожителе и остале Свјашчечнике лепо почитујте како слуге божије: понеже они бога мољат о здравији и спасенији вашем: такожде и своје заповеднике и Старешине снимајте и почитујте, међу себе љубав имејте, јако да и вама Бог васја мирнаја и благаја дарует: Разумјели смо како се међу вама ова ствар находи, Сад који Христјанин прилог учини у који Манастир и приложи, то је Богу али башчину, али друго шчо движимо: Пак после ини раде да они отиму Манастиру и поправ једни отимљу; шчо је Христијанска дужност дати Манастиру, а не отети Манастирско: Зато неправо чине, то није мило ни Богу ни Человјеком; и за такову ствар Бог пушча казањ и гњев на људе и на земљу Но православни Народе чините да Црковно между вама не гине. То је Божије и слугах божијих, но ако је који шчто цркви увредио, да има вратит и заповедамо ако послужни будемо: Нику и Стјепу Франову и брату му Франу: да то башчине и Маслина Црковних шчо су узели пак цркви да врну: тако им Бог свако добро даровао:

Во прочем се Христова благодат са васеми вама Амин.

Јунија 3. У Патријаршији 1677. године.

Печат патријаршије Србске чисто се може прочитати у почетку писма означене рјечи:

(Адреса на писму:)

Благочестивим Свјашчечиком, препощованим Суђијам и Војводам, и племенитому збору Паштровичному Честно датн се у Паштројевиће илити у племе Режевићско Господину Војводи Кир Нику Перазичу.

Ово је сходно своме оригиналу преписато, само што сам по новој азбуци довео, а иначе постоји не-премјењено свака реч.

У Манастиру Режевићу у Паштројевићима 18 новембра 1875 год.

Михаило Ранковић
јеромонах.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

у Новоме Саду 7. Децембра. Ја доле подисани, који држим „Глас народа“ од како је почео излазити и сваки број читам тако, да обично како га узмем у руке прегледам различности, и док је било (биће ако Бог да и од нове године У.): шта бива по свету, исто тако, а по томе дописе, тако сам радио и са прошлим бројем и одмах ми упаде у очи допис једног овдашњег раденика, у коме говори о беснилу силног, што се односи на занатлије, који раденику посла дају, те немогу а да колико као занатлијазнам и да би се и друга страна чула, не проговорим о томе како стоји калфа према мајстору. Ја сам био калфа и то потпуних седам година и био сам у више места и вароши код мајстора у послу и нигде нисам наишао на беснило силног, нити је икоји калфа наишао, који је ваљан, и који је свој погођен посао свагда на време свршавао. Ако се поменутом раденику каква неправда десила то је он тако зове; јер може бити, да он није свој посао на време свршио или као што треба извршио. Може ли на то мајстор, од кога се све ниште обутати а да калфи и што противно не рекне. Калфе се туже да су они у јарму, али данас је боље бити калфа него мајстор. То виде и саме калфе, ако хоће правични да буду. Ако мајстор није на време порцију платио ето фендунга, ако му се што наручи, мора радити на почек, а жена и деца и калфе морају јести, и ови последњи неће да знају шта је чекај. Ако је мајстор израдио што и одно на вашар, он је морао подвоз платити и дангубити, а хоће ли што продати то нико не пита.

Кад дође с вашара, ту већ чека калфа а обично напред му се платити мора, он нечека да се прода урађени еспап. Калфа још незна шта је зло, докле год туђ лебац једе. Нјему мора соба угрејана бити, он не пита од куда дрва. Што се раденик тужи, да мора са столице да спада тога бар сада у овоме добу, де се на парче ради, нема, њему стоји од воље како ће радити, ако хоће више да заслужи више и радити мора. Што се тога тиче ко с кога живи, то би мајстор могао пре калфу запитати него овај њега. Друго је трговац, који препродаје занатлијски еспап, а друго мајстор, који и сам засуче руке те ради, па често боље би му било, да сам ради него да калфе држи, јер да не би ови за бадава седели, он им више пута даје онај посао, који би могао сам израдити. Нека се каже рука руку пере па је право свима, а заиста занатлија ако и коме на свету, а оно најволије ономе, који ће сутра бити, што је он данас. Та зар се невиди, да су и мајстори данас прости раденици, како су им фабрике и трговине посао преотели, те ако се раденик, који се у овоме листу тужио у љутини, кад се тешко правично суди, и заборавио, ја му то опраштам, и додајем, да ово нисам писао ради одговора истоме, него да изложим како стоји мајстор према калфи и какво је данас стање мајсторско, а свршеш с тим, да ћу ја увек у својој кући бити старији, а мој млађи млађи, вада се опште радионице подигну онда нека буде другојачије.

Ћона Крушедолац.

ПОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

Капетан Лануша, лунешки вођа и арендатор заредиле су дакле по селу... од куће до куће, носе грдне плакате на којима пише: „живио... посланик, члан владине странке!“ нуде људма да их лене на своје куће, и веле, да ако тај испадне за посланика, да ће се добити рит од царевине забадава, да ће чивути који су узели исти под аренду, па кад их је вода потопила и они побегли, а ништа платили нису, све морати платити, јер солгабиров ће онда да узанти (конфисцира) машине и марву чивутску, што је за њима остало, иначе, ако се општина усуди, да то не изда, онда ће све општинаре под криминал, обећаваше даље, да ће порција смањити се, да ће сваком бити слободно пећи ракију и садити дувана колико хоће и најпосле, да ће се садањи општинари позбавити и на њихово место доћи они, који буду гласали за посланика, кога Лануша и лунешки вођа препоручују, најпосле претише, да ће сваки онај платити пет сребра глобе, који не гласа за њихова кандидата, да никад на суду неће имати право, да, који има сина за женидбу, неће добити дозволу да се сме женити, а који има сина за солдачину, да ће тај јамачно солдат бити, ма не био за то, и ма требало по закону да се ослободи, на свршетку завршују тиме, да ко њихову цедуљу с куће сдере или неприми да се на њу залепи, да ће три месеца робије добити. Људи не имадоше куда и пустише, да им се цедуље на куће лепе. Ко се још сме против владе дићи; јер

кортеш лунеш каже: ко иде против владине странке, тај иде и против владе, а наш свет држи и онако и да је влада и владина странка једно исто, и научио је зазирати од владе.

Тако је то ишло у селу... а тако и у осталим селима онога среза у који спада то село.

Народна странка међу тим још се кренула није. Она мора ићи законитим путем, а тога је пута тешко наћи, де се на закон не пази. Поједини већ су пријавили солгабирову кортеше владине, да се служе недопуштеним редствима, али кога тужиш и коме тужиш. У таким приликама сведочба човека, који није владине странке, толико важи против оног, који држи уз ту странку, колико сведочба Хришћанина на суду турском против Турчина.

Народна странка закаже конференцију. По свима местима скупљаше се и договараше чланови странке како ће у што већем броју отићи на конференцију да посраме владине пришипетље.

Конференција се имала држати у некадањем „штопском“ месту, у коме седи солгабиров другог среза.

Барјаци, свирци, топови, све је то спремно било; учитељ Баба све је то мајсторски удесио, кад у вече кад се баш поћи имало, дође заповест, да нико не сме ићи на конференцију.

У „штопском“ селу искупио се силан број народњака из другог среза. Десет је сахата већ, али из првога среза још никога нема. Ако је и забрањено

како бар когод не дође ради договора, шта да се на то ради? По „шонском“ месту просу се глас да је натарош из села . . . . издао народну странку, да је са солгабировом у дослуку, а како је у читавоме срезу на лепоме гласу и народ великог поверења у њему има, то се лако извести дало, да се народ, које од власти поплашио, које за њим повео.

Око 11 часова стигне натарош из села . . . . у „штоп.“ Из првога среза осим њега нико више не дође. Народна странка обрадова се доласку његовом, али је једнако зебла. Конференција се није смела јавно држати, но су важнији чланови странке испунили се у гостиони, узели за себе собу, ту ручали, и том се приликом договарали, шта да се ради са припремом за избор. Натарош из села . . . . био је у више прилика где се посланик бира, он скроји план и овај се прими, али не без нека страховања. Ко зна можда је све то наменшено, па нас хоће натарош да изигра. Натарош да држи са народњацима, то је као кад у Карловцима цензор гимназијски пије са ђацима. Збиља је нешто чудно изгледало. Да он сам дође! Како да њега једног пропусте?! Многи је хтео натароша ово одмах, чим је дошао, да запита; али ладна глава споро ради. Када се о ручку друштво већ угрејало, запита ће пријатељ један натароша: „Али реци по души, како је то, да сам дође, како теби допустише, кад је свима забрањено?“

Натарош је видио, куда се са овим питањем шиба, насмеја се и стаде приповедати:

„Синоћ су коњи већ назобљени били, на кола седишта понамештана и уздице пружене, само да се вата, па ја и кнез и парох и учитељ на једна а поглавари политични и превени на друга двоја троја кола да седну, па да као заступници сеоски у другим приликама и у овој прилици село заступимо, кад стиже солгабировљев сережан на коњу и донесе заповест, да није слободно држати конференцију. Ја сам био да се ипак дође, но остали држаше, да не вреди у такој прилици да се иде и бадава натраг долази, кад договора несме бити. Ја сам и сам увидио, да није нужно, да се гомилом иде, али сам за то био, да би из сваког места требало по један два ли да дођу, и да се оде ма у приватној кући договоре, шта да чине према притиску од власти, и ја се спреим за пут. Да ме не би нико задржати могао узем порез, што је покушљен био, да га носим „штајерамту“, наоружам се са петнајст ватри и кренем се јутрос рано на пут. Када сам дошао пред село, у коме солгабиров наш седи, затечем стражу, која враћа кола, што су из других места пошла на конференцију. Ово је нечувено. Људи казују, да они неће на конференцију него за својим послом, али им сережан не да даље. Беше ту и трговац један, који је пошао по дуван у „штоп“; али њега баш треба зауставити; попу учитеља, грка, пре свега, тако је гласила заповест солгабировљева. Што ћеш ти штете имати, то се солгабировова нетиче, он ти сме штету правити, а ти несмеш накнаду тражити, или ако је и потражиш нећеш

је добити. Дође ред и на моја кола. Серезан се збуни. Солгабиров није могао ни помислити, да ће натарош после званичне писмене заповести смети на конференцију ићи, те није нарочито натароша спомено. Серезан ипак замоли ме, да се натраг вратим, а кад му рекох да ја порцију носим, он ме пропусти. Кад сам прошао кроз село и дошао на излаз, ту ме на канији од њива, четврт сата од села, заустави други серезан. Тај је већ опорији. Ја му кажем да носим порцију, а он ми одговара: Можете ви и сутра носити порцију. Ја му рекох, да мени нема серезан прописивати, када ја имам порцију носити, и како је серезан подаље од села био и некога близу било није, ја станем злим на њега, рекох му, да ја њега не познајем, и како не знам шта ко мисли, а носим државну порцију поред себе, то даље од мене десет корачи, јер ја сам „шилбок“, на овом дилижансу. Серезан се збуни: Ако је тако, оно не марим, а кад вас је онај други пропустио, што не би и ја. Оппростите господине! Срећан пут! — И тако, као што видите ево ме међу вама.“ Сви се насмејаше на ову досетку и најстарији у друштву наздрави натарошу као честитом Србину и великом народњем пријатељу. Соба у гостиони, у којој је ручак био, беше уз велику салу, де се играчке држе. Сала беше пуна света, који је дошао да види шта ће бити. Врата од собе, де беше ручак, беху отворена и тако је свет све чути могао, па је чуо и то, како је натарош тако слободно народу наздрављао, као да је у Карловцима на мајској скупштини.

И ово је многе у бригу бацило. Од куда да он тако сме. Слаб свет, да неречемо кукавице, неверују у јунаштво него држе, да ту нешто особито има за леђи свакој радњи слободна човека, држе, да је он наменшен, да тако говори и т. д. Доста да је натарош из села . . . још већом загонетком постао.

ОДГОНЕТКА ПИСМУ БЕЗ НАПИСА.

Када је натарош из села . . . вратио се са конференције затекло га је код куће писмо, из позната места од миле руке; али се у њему немиле казују речи: „Писмо ово што сам у баншти на шебоју наша не бих ти послала, ја му неверовах и хтедох га спалити; али ми жалосни стигоше о теби гласи: Ти ниси више она жива ватра српска, ти си малаксао, узмакао, ти си — ох боже, ја то неверујем, свет виче на сва уста, али ја опет не верујем, нуде доказа, али за мене против тебе нема доказа, ја ништа неверујем и само ћу да кажем, што други говоре и пишу ти то треба да знаш, да пустиш да од светлости невиности твоја ослепи тај пакосни покварени, безобразни свет. Ето читај, па види како ми је.

Писмо што је на шебоју нађено, беше писано женском руком, али се дало приметити, да се наштило, да изгледа, као да је мушком руком писано: „Бедни створе овога света. Ја знам све ко си и ти и ко ти је и шта ти је натарош из села . . . Ти верујеш ономе, који никакве вере нема, који никакве

светиње нема. Он те је упропастио. Госпођица . . . господар је у срцу, души и памети његовој. Он је вером преврнуо. А зар је чуда што је вас преварио, издао, кад је народ свој преварио, издао. Ја о томе имам доказа у рукама. Он је солгабирову, кад је последњи пут с њиме ручао, заверио се, да ће с њиме бити, и сада као Вук Бранковић држи с народном странком дотле, докле не дође време, да јој може за леђа заићи и врат јој скрхати. Ја вас жалим, и молим Бога да није дотле дошло да растанка не може бити. Право ваше већ је госпођица . . . преотела. Изађите на видело устаните реците ко је и том чудовишту нема више међу људма станка. Осветите се, освета ваша биће света.

Најбољи пријатељ нашега брата.“

Писмо ово смрало је на то, да изазове лепо женскиње у вароши Н. да у праведном огорчењу плане и спали вео над тајном њенога живота.

Натарош је увидио маневар и ко с њиме управља, насмејао се женскоме послу метнуо писмо у џеп и наставио свој озбиљан рад.

У ОЧИ ИЗБОРА ПОСЛАНИКА.

У читавом срезу разглашеног солгабирова узбунио се на дан у очи избора посланика мало и ве-

лико. Срески срезжани уватили раскрића, па растурују свет, да се нескупља. Четворицу су из села . . . пешке с пушкама у срез отерали за то, што су изсмејавали кортеше владиног кандидата, рекло се, да су грдили самог кандидата, па владу, па чак и цара Робија тешка то их чека, чуло се по свима сокацима. У другој селу држи се тај дан ванредно суд за по трицу стотинама, позвани су на суд они, за које се знало, да нису за владиног кандидата. У трећем наместили су срезжани да се једни потуку па су све који су дотрчали да гледе и развађају позатварали, у четвртом горела је „званична ватра“ на три краја села, и глас је пукао, да ће сутра, кад избор буде сво село планути, само да би мање оних на избор отишло, који су против владиног кандидата, јер владини су знали шта све то значи. Али као гени какав облето је млади свештеник син седога и најстаријега свештеника у срезу околна места. Нјему не усудише се на пут стати. Амантија јачи је бедем од самог каменог. Он је у свима местима састао се са правим пријатељима, истине поштења и народа свога, удесио је одборе алирад им се наскоро јави свој земљи у најлепшој слави.

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Слика из солдачког живота.) Није свако видио, како изгледа кад се војска из једног места у друго премешта; али тек је особито нешто кад из Лавова (Лемберга) полази. Недавно премештала се једна регимента одатле у другу штацију. Војска је са зором кренула се. То је хотимице било; али опет руља је за њом појурила. Слушкиње, куварице, пиљарице, собарице, праље, шваље, чивути, бербери бирташи, све је то нагрнуло на солдате, који су у реду стојали. Вика псовка, претња, запевка све се то измешало па ври, као на бари каквој пред кишу. Обрштар је морао наместити неке солдате, да с голи бајонети чувају друге. До железнице дошло се којекако. Бербери су махнули руком и вратили се својој кући. бирташи су купили дуплу креду; па рекли платиће то други. Пиљарице мало су имале изгубити, а нису ни могле далеко од својих буда трчати. Још само чивути, (кајишари) и солдатуше неодусташе, него управо на железничку станицу. Чивуте је обрштар које како растерао, али солдатуше као крље, хоће у вагоне. Онда се обрштар досети. Обећа им, да ће их повести све, само да седну за себе у један вагон. То беше последњи вагон, Солдатуше посадише се и чекаше да пара звижне. Пара звижну. Железница одлети, а оне остадоше на путу. Обрштар је наредно, да се последњи вагон одкопча, кад се железница крене.

(Целатов рачун из средњег века.) Године 1642 украде неки покрштен чивут са два права чивучета нешто у Бечу. Чивут је тај био из Јаконице и звао се Франц, Фердинанд Енгел-бергер. Суд осуди децу на шибе а чивута да се обеси. Кад је те духовник чивута да исповеди, овај се разљути и баца остију куд не треба, боље вели, да је остао чивут, кад га и тако вешају. То суд разљути и он буде још на веће муке осуђен. Ево из рачуна, што је варош Беч платила целату Ханзу Берти види се, какве су. У томе рачуну описује се најпре какав је посао рађен и онда шта је плаћено. „Прво су на четир места са ускајањим кљештама извађена четир ребра, после су два кајиша с леђа одерана, даље је на обичном губилишту рука му одсе-

чена и пола језика одрезано, најпосле је натрашке на вешала обешен и жив заједно с вешалама спаљен. Плаћено је: за чување ребара 12, за сечење кајиша 12, за вучење 30, за сечу руке и језика 30, за вешање за ноге 40 н. за палење 1 ф 30 н. за мелем што је метан на ране 36 н. за извикивање пресуде 6 н. Свих осам пошта износе дакле 4 ф. 2 н. 4 динара.“ До године 1716 тако се силни људи вешали у Бечу и ишла је богаштина, да то гледи, као оно у римско доба, кад се звериње тукло, Племенита господа саставила су друштво, које се звало мртвачко друштво. То друштво имало је само привилегију, да гледи, како убијају осуђенике. Сваки је од њих имао ларву, маску, да бедни народ невиди с каквим весељем гледе племенита господа проливање крви.

(Експлозија динамита у Бремерхавену.) У Бремерхавену догодио се страшно случај, који је многога живота стао. Лојдски пароброд „Мозел“ 11. о. м. пређе из новог пристаништа у предњи део, да натовари путнике и путничка добра, која су још заостала. Пред „Мозелом“ стајаше пароброд „Симсон.“ На крову „Симсона“ беху два вапета и још један чиновник. Већ је скоро сав посао био готов, и звоно зазвони, да даде знак путницима, да се врате у лађу, кад у последњем часу стигоше два вагона, од којих један носаше прешно а други путничко добро, које је требало у лађу утоварити. Ствари се пренесоше с колицима у лађу, и кад последња колица, на којима беху четир саудучића и једно буре, пред „Мозелом“ стадоше, догоди се у 11 сахати и 20 минута на један мах страшна експлозија. Утисак беше страховит. Обала беше пуна људи, које радица које путника, које сродника путничких, који изађоше да своје родове испрате. Приповеда један очевидац, који се тада на „Мозелу“ под заповедничком Пупријом налазио, да је у исто доба, кад се експлозија догодила, видио црно комађе по ваздуху летити и да се од оних особа, које на обали беху, скоро нико више немогаше опазити. У први мах побојао се да није казан експлодирао те се пружи по крову и буде тучом од стакла, песка, комађа меса и т. д. сав посут. Пустош, који се на лађи

догодио, није у стању да се опише. Ни један прозор на лађи није читав остао. Зидови од соба у предњем делу „Мозела“ беху угнути и покрхани на чак и на стражњем делу све су кабине порушене и разлупане. Лађа је са стране сва попуцала, а поред тога све је упрљано крвљу и комањем меса. Унутра у лађи нашло се сијасет руку, ногу и других делова човечијег тела, који су кроз отворене одушке упали. Врата су сва растављена и разлупана, Цела лађа беше пуна ставлених комадића па и сама јела, која су се баш путницима издавала. Капетан Лајст баш је пред самим догађајем на заповедничкој ћуприји стајао издавајући заповести, али одмах се сипао по басамцима у чамац ради неког посла, кад му се хаљине на један мах на телу издераше. Само му је уво поварено, а другом једном господару само су наочари разбијене. Остали официри и матрози горе су прошли. Шта више од матроза многих је нестало. На обали, тамо где је сандучић стојао, земља изгледа као да је са те снаге доле пошла и ту је јама од својих 6—7 стопа дубљине. Цела обала беше пуна комањем човечијих тела и издераним хаљинама. Велике брље крви пуне руку, ногу, бурага и изкасањених телеса.

Пароброд „Симсон“ боље је прошао и сами људи на њему нису тако страдали. Одмах после експлодирања дође оделење војске и полиција на место и почну пренашати рањенике и мртваце у бараке, које су изван вароши стајале. Пут је сав био крвав. Призор који се тамо указао, беше страховит. Овде отпала рука тамо нема ноге, овде лице сво издерано, атамо лелек и јаук од страшнога бола. По исказима лекарским страшније су и опасније повреде тим начином добивене него у ратовању и могу се сравнити само са повредама које се добију од кумбара. Незна се још колико је душа погинуло као што очевидци описују летили су људи 40—50 стопа у висину. Неки веле, да су видели као зрак, налик водоскоку који се од земље к небу дигао. Коњ који је довукао сандучић, што је експлодирање произвео изгубио је све четири ноге више копита.

Говори се да је путник један из прве кајите био господар тог сандучића. После експлозије затворио се исти у своју собицу и револвером је себи пројурио таче кроз главу.

Као што се доцније дознало, истина је, да је неки Томас покушавао да се убије и да је признао да је продао сандук са динамитом да експлозије произведе.

ГЛАС НАРОДА.

Од нове године ће свакако ојачати.

Излазиће на табаку тако великом као новине „Застава“, но неће на поле него четврт савијен бити. По томе за читање у два броја „Гласа народа“ биће толико колико је досад у три било, те преко године добиће они, који га држали буду, 26 табака за читање више него што је досада било. Даље ће се о много више ствари у сваком листу писати него досад. Писаће се:

1. Чланак о ономе, чему је кад доба.
2. О српском језику и књижи српској.
3. Из географије.
4. Из историје.
5. Из природних наука.
6. Наука о здрављу
7. Наука о политици.
8. О економији.
9. О трговини и промету. Белешке с пијаце бечке, пештанске, тршћанске и из оних крајева, у којима Срби живе.
10. Занат.
11. Школа
12. Црква
13. Подлистак. (Приповедке, описи и друго што је за забаву.)

14. Шала и сатира
15. Тумачење страних речи.
16. Шта бива по свету (колико се оваког листа тиче.)
17. Различности.

У листу овом биће дакле о свему, што треба човеку, који живи са светом. На њему ће радити први људи у школи и науци. Имена им не ређам, они ће се јавити на делу а не на огласу. Ради дике српске мило ми је јавити, да ће и Црна Гора радом свога у земљоделству исекусног члана са Даниловог града, подпомоћи рад на ослобођењу народа од незнања, као што подпомаже борбу браће Херцеговаца за слободу против диндушмана.

Лист ће излазити као и досада једанпут на недељу и кошта ће:

За земље у овој царевини 4 ф.

За Србију 4 ф 40 н.

За Црну Гору према потпори отуд 3 ф.

За Босну Херцеговину и стару Србију према сиротињи тамошњој 3 ф.

За Америку 5 ф.

Огласи неће се штампати у листу него као додатак и за то ће водити бригу у томе послу искусан човек. Плаћа ће се као и у другим српским листовима. Ко хоће оглас и новце за исти да пошаље тај нека пише овако Писарни за огласе „Гласа народа“ у Новоме Саду у Лебарској улици к. бр. 889. Annoncenbureaux Glas-Narod Brodgasse N.-889. Овом приликом нека буде речено да ће први број у шест хиљада комада разаслан бити.

Да би уредник имао више времена за свој посао и ради брзе и тачне радње одделиће се редакција од администрације и експедиције.

Експедиција ће бити такође у лебарској улици к. бр. 889. Предплата пак за лист има се слати на самог уредника под адресом: **Panta Popović Redacteur Glas-naroda Neusatz.**

Да би се за времена могла штампати повеза сваком претплатнику, молим да се предплата до нове године пошаље.

ПАНТА ПОПОВИЋ,

П О З И В

на јавна предавања у Новом Саду.

Данас у недељу 14. (26.) дец. о. г. биће треће јавно предавање у позоришној дворани у 5 сати после подне.

Предаваће **Панта Поповић** уредник „Глас народа“ о новим мерама, нарочито о оним за зрна и течности. чиме ће се завршити предавање о новим мерама.

За улазак се плаћа **10 нов. од особе.** Чланови „Кола“ са својим породицама имају улазак бесплатан.

Четврто јавно предавање биће у четвртак 18. (30.) децембра такође у 5 сахата после подне

Одбор новосадског српског кола.

ОДГОВОР УРЕДНИШТВА.

Г. С. Ђ. у Митровици у 48 броју Г. Н. под „Нове мере“ насловни текст 12-те таблице је „за претварање хвата у стер“. Ниже, у рубрику погрешно је стављено „кад је цена хвату и т. д. ту ваља да стоји „хвати стери“, што се са овим исправља. 13-та таблица означаје цену према хвату стери. Кад је 1 хват дрва за гориво готово 3½ стера (а 1 хват има 72 палца) онда је стер 20½ палаца дуг.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПARIЈУ.“ — УРЕДНИК **Панта Поповић.**

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду 1875 год.